

Kritik mot välfärdsförvaltningen i Örnsköldsviks kommun för hur genomförda samarbetssamtal har redovisats till tingsrätten

Beslutet i korthet: Humanistiska nämnden i Örnsköldsvik hade fått i uppdrag av tingsrätten att genomföra samarbetssamtal med två föräldrar. Resultatet av sådana samtal ska redovisas till domstolen. Det ska framgå av redovisningen om föräldrarna har ingått överenskommelser eller om samtalen inte längre tjänar något syfte. Eftersom det som har kommit fram vid samtalen omfattas av sekretess ska man däremot inte redogöra för samtalens innehåll.

Förvaltningen får kritik för att redovisningen av samtalen innehöll en redogörelse för innehållet i samtalen och familjerättens bedömning av föräldrarnas förmåga att se till barnens bästa, utan att detta hade begärts av domstolen.

Anmälan

I en anmälan till JO framförde AA klagomål mot två familjerättssekreterare vid välfärdsförvaltningen i Örnsköldsviks kommun. Klagomålen rörde bl.a. att familjerättssekreterarna till tingsrätten hade redovisat resultatet av samarbetssamtal som hade ägt rum med två föräldrar. Han anförde bl.a. följande.

BB och CC var parter i ett tvistemål vid Örnsköldsviks tingsrätt som rörde frågor om vårdnad och boende om deras tre gemensamma barn. Tingsrätten beslutade den 15 februari 2013 att uppdra åt Humanistiska nämnden att hålla s.k. samarbetssamtal med föräldrarna. Familjerättssekreterarna DD och EE genomförde fem samtal. De tre första samtalen dokumenterades i ett protokoll och de två övriga samtalen i var sitt protokoll. Han ifrågasätter den redovisning till tingsrätten som familjerättssekreterarna lämnade den 14 maj 2013.

Till anmälan hade bl.a. förvaltningens skrivelse till tingsrätten den 14 maj 2013 fogats. I det dokumentet, som var undertecknat av DD och EE, redovisades bl.a. när samarbetssamtal hade ägt rum, föräldrarnas inställning till skolgången för två av barnen och att ”Utifrån barnens bästa behöver föräldrarna snarast bestämma skolplaceringen så att [en av döttrarna] och [sonen] så tidigt som möjligt får veta vilken skola de ska börja på vid höstterminens start 2013.” Vidare anfördes bl.a. följande:

Föräldrarna är överens om att de misstror varandra och har lätt att missuppfatta vad det är de har kommit överens om. Följden av det här är att i dagsläget pratar inte föräldrarna med varandra om frågor som rör barnen. Någon möjlighet till flexibilitet inför barnens behov är svårt att uppnå.

Föräldrarna upplevs ha stora svårigheter att samarbeta för gemensamma lösningar kring barnen. Samtalsledarna upplever att [modern] i större mån haft fokus på vad som blir bäst för barnen och strävan att föräldrarna gemensamt ska samarbeta i frågor kring [barnen]. Samtalsledarna bedömer inte att föräldrarna via samarbetsamtal eller liknande kan nå bättre samarbete i framtiden med anledning av föräldrarnas misstro mot varandra.

Utredning

JO begärde att Humanistiska nämnden skulle göra en utredning och lämna ett yttrande när det gällde frågan om det funnits förutsättningar för att redovisa samarbetssamtalen till tingsrätten på det sätt som hade gjorts.

Nämnden beslutade att som sitt remissvar lämna in en skrivelse från välfärdsförvaltningen. I skrivelsen anfördes bl.a. följande:

När tingsrätten beslutar att uppdra åt socialnämnden att i barnens intresse anordna samtal i syfte att nå enighet mellan föräldrarna (samarbetssamtal) så ska utfallet av samarbetssamtalet redovisas. Några tydliga direktiv hur dessa återrapporteringar ska se ut har inte getts av tingsrätten eller av socialstyrelsen. JO (JO 1994/95 s 506) har uttalat att information om föräldrarnas ståndpunkter under samtalen inte bör lämnas till domstolen. I normalfallet redovisas om föräldrarna kommit överens eller inte utan någon form av bedömning från samtalsledarnas sida. Inför ett slutgiltigt beslut brukar tingsrätten begära in en vårdnads-, boende- och umgängesutredning enligt 6 kap. 19 § tredje stycket FB.

I det aktuella ärendet redovisades samtalets utfall till tingsrätten 2013-05-14. Vårdnadshavarna hade då inte nått en samförståndslösning kring var de två yngre barnen skulle gå i skola, tre månader innan skolstart. Handläggarna förmodade att tingsrätten skulle behöva fatta ett interimistiskt beslut i vårdnads- och boendefrågan för att skolfrågan därefter skulle kunna lösas. Det skulle inte enligt handläggarnas bedömning vara möjligt att genomföra en vårdnads-, boende-, umgängesutredning före skolstart. För att påskynda processen så att barnen så snart som möjligt skulle få veta vilken skola de skulle börja på efter sommarlovet valde handläggarna att redovisa utfallet av samarbetsamtalet på det sätt som gjordes. Syftet var att ge tingsrätten familjerättens uppfattning om vem av vårdnadshavarna som under samtalen tydligast förmått fokusera på barnens bästa.

AA kommenterade remissvaret.

Bedömning

Enligt 6 kap. 18 § andra stycket föräldrabalken, FB, kan en domstol i ett mål om vårdnad, boende eller umgänge uppdra åt socialnämnden att i barnets intresse anordna samarbetssamtal i syfte att nå enighet mellan föräldrarna.

Socialnämnden ska enligt 5 kap. 3 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, sörja för att föräldrar kan erbjudas samarbetssamtal under sakkunnig ledning i syfte att nå enighet i frågor som rör deras barn när det gäller vårdnad, boende och umgänge.

En uppgift om en enskilds personliga förhållanden som har kommit fram under ett samarbetssamtal omfattas av sekretess om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men. Det

framgår av 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL. En uppgift som omfattas av sekretess får inte lämnas till en annan myndighet i andra fall än dem som anges i OSL, en annan lag eller i en förordning (8 kap. 1 § OSL). Enligt 12 kap. 2 § OSL kan den enskilde som huvudregel helt eller delvis häva den sekretess som gäller till skydd för honom eller henne (den enskilde kan alltså samtycka till att en uppgift lämnas ut).

Resultatet av sådana samarbetssamtal som en domstol har uppdragit åt nämnden att genomföra ska redovisas till domstolen. Det innebär att familjerätten ska informera om huruvida föräldrarna har ingått överenskommelser eller huruvida samtalen inte längre tjänar något syfte. Eftersom det som har kommit fram vid samtalen omfattas av sekretess ska man däremot inte redogöra för samtalens innehåll. Information om parternas ståndpunkter bör inte heller lämnas till domstolen. Det är närmast parternas ansvar att i rättegången framföra sina ståndpunkter i tvistefrågorna. Det finns därför inte något behov av att familjerätten redovisar vad parterna i den delen har anfört vid samarbetssamtalen (JO 1994/95 s. 506, dnr 2522-1993 och Socialstyrelsen, "Vårdnad, boende och umgänge", s. 175).

I föräldrabalken finns regler (6 kap. 19 och 20 §§ FB) om hur tingsrätten kan inhämta uppgifter från socialtjänsten innan domstolen fattar beslut om vårdnad, boende eller umgänge. Ett yttrande till domstol som avges av socialnämnden eller av en tjänsteman efter nämndens delegation ska som huvudregel kommuniceras med föräldrarna innan det ges in till domstolen (jfr JO 2001/02 s. 282, dnr 556-2000, och JO 1996/97 s. 297, dnr 4414-1995).

I den skrivelse som i det här fallet lämnades till domstolen efter de genomförda samarbetssamtalen informerades domstolen bl.a. om respektive förälders inställning till barnens skolgång och om familjerättssekreterarnas bedömning av föräldrarnas förmåga att se till barnens bästa. Enligt remissvaret var det uttalade syftet att ge domstolen "familjerättens uppfattning om vem av vårdnadshavarna som under samtalen tydligast förmått fokusera på barnens bästa".

Handläggarnas redovisning och bedömning lämnades inte på begäran av tingsrätten utan på handläggarnas eget initiativ. JO har tidigare uttalat att bestämmelsen i 5 kap. 2 § socialtjänstförordningen (2001:937) ger stöd för att en socialnämnd som under en pågående tvist i domstol om vårdnad, boende och umgänge får kännedom om förhållanden som kan vara av betydelse för prövningen kan informera domstolen även om domstolen inte har begärt något yttrande (jfr JO:s beslut den 21 oktober 1997 i ärende dnr 3825-1996). Frågan om huruvida det finns skäl att lämna sådan information till domstolen ska prövas av nämnden som sådan eller av den eller de tjänstemän som nämnden har delegerat uppgiften till (jfr t.ex. JO 2001/02 s. 282, dnr 556-2000). Ett sådant yttrande ska också enligt 11 kap. 8 § SoL kommuniceras med de som berörs innan det lämnas till domstolen.

Det kan ifrågasättas om uppgifterna i skrivelsen över huvud taget var av sådant slag att det fanns skäl att lämna dem till tingsrätten utan att domstolen hade begärt

ett yttrande. Under alla förhållanden borde den frågan inte ha prövats av de berörda tjänstemännen utan av nämnden eller någon som fått den uppgiften av nämnden. Det verkar även som om uppgifterna lämnades utan att föräldrarna hade fått ta del av dem. Förvaltningen förtjänar kritik för handläggningen.

Det som AA har anfört i övrigt ger inte anledning till någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.